

СТАНОВИЩЕ

Със Заповед № РД-27-048 от 14.03.2024 г. на основание чл. 25 от ЗРАСРБ и решение на ФС при Факултет „Музикална педагогика“ /протокол № 18 от 28.02.2024 г. съм определена за член на научното жури по обявения от АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив конкурс за заемане на академичната длъжност „Доцент“ в ПН 1.3. Педагогика на обучението по....., специалност „Психология и педагогика“, обявен в ДВ бр. 5 от 16.01.2024. г.

Кандидат: Лилия Виткова Стоилова

Информация за кандидата

Цялата биография на кандидата показва задълбочен и последователен интерес в академичното развитие, изследователски и преподавателски аспект. Завършените с отличие бакалавърска и магистърски програми, двете специализации в периода на докторантурата, преподавателската дейност от 2012 г. насам и множеството водени от кандидата курсове, които показват широкото поле на компетентност и същевременно траен интерес в областта на психологическото познание. Изследователската прецизност на кандидата е потвърдена и от научната дейност и спечелен конкурс по програма „Млади учени и постдокторанти“ на МОН; друг проект, финансиран по конкурса „Млади учени и постдокторанти“ на ФНИ. Това е допълнено от специализация и магистърска програма, завършена миналата година от кандидата, разширяваща професионалния ѝ опит в областта на педагогиката. Проектната и преподавателската дейност на кандидата и над 40 публикации безспорно очертават Лилия Стоилова като компетентен представител на академичната общност, насочен към развитие.

Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Кандидатът надвишава определения минимум за заемане на длъжността Доцент – изпълнява критериите за защитена докторска степен и представен монографичен труд, по показателя публикации с изисквани минимум 200 точки кандидатът има 347 точки, представяйки монография, 5 статии (2 самостоятелни и 3 в съавторство) в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация и 25 публикации (14 самостоятелни и 11 в съавторство) в неферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове, а по показателя за цитирания при изисквани 50 т. кандидатът е представил 90 точки от цитирания - 5 в монографии и колективни томове с научно рецензиране и 8 в неферирани списания с научно рецензиране.

Оценка на представените научни трудове и приноси моменти

Напълно приемам описаните от кандидата общи формулировки на научните приноси, свързани с актуални проблеми във възрастовата, педагогическата и здравната психология и педагогиката и разглеждащи основно мотивацията, стреса и удовлетвореността на учителите, адаптираните и създадените авторски методики и изведени препоръки за разработването на образователни политики и стратегии. Бих отнесла научните приноси в представените публикации по конкурса в няколко основни групи:

отивация при избора на учителска професия и удовлетвореността от избора

Към тази група се отнасят публикациите, отразяващи интереса на кандидата към възможността за скрининг и превенция на неудовлетвореността и повишаване на мотивацията в избора на учителска професия. Този въпрос е важен на фона и на ситуацията в България – феминизация и застаряване на заетите в учителската дейност, така и на глобалния актуален фон за ранно отпадане от професията поради неудовлетвореност през първите няколко години на стаж като учител.

Хабилитационният труд „Мотивационни детерминанти при избора на учителска професия при младите хора“ е в обем 154 сър., с използвани 112 източника, от които 88 на английски и включва в

изследването по темата 170 студенти в педагогически специалности, 247 практикуващи учители и 409 ученика от 11-12 клас. Формирането на такава смесена извадка е много ценно, тъй като от една страна акцентира върху приемствеността и ранното мотивиране, а от практическа гледна точка очертава специфичното в мотивите на всяка една категория респонденти. Обширният представен обзор на различни модели, които очертават факторите, които поддържат мотивацията и респективно водят до демотивация, са в основата на изводите и препоръките, очертани от Лилия Стоилова. Социален акцент е подкрепящата среда, която опосредства връзката между факторите на средата и преживяваната удовлетвореност. Мотивите са условно разграничени на външни и вътрешни, като е включен ракурс към тяхното взаимодействие и възможности за интервенция и е представена възможност за подобряване на политиките и стратегиите за привличане и задържане на учители и поддържането на мотивацията от типа ориентация за работа като учител в дългосрочен план, само един от примерите за което са менторските програми. Профилът на очаквания на ученици, студенти и практикуващи учители е съществен принос в тази посока заедно с препоръките по отношение на подбора, планирането на времето за развитие и включване на учителите в разработването на образователни политики.

Други публикации към тази група са свързани с избора на учителска професия (изследване на 85 студенти за предикторите на ориентацията). Публикации към тази група са посветени и на организационната култура в училище, диагностиката и възможностите за измерване на спецификата й предвид значението на климата за общия образователен контекст. Характеристиките на организационната среда и възприеманата подкрепа са разгледани във връзка с избора и ориентацията и като фактор за поддържане на удовлетвореността от учителската практика и причините за напускане на кариерата. Кандидатът отделя специално внимание на университетската подготовка на бъдещите учители и връзката между ефективността на преподаване и нагласите на студентите в педагогически специалности. Адаптирани са инструменти за проучване на факторите, определящи решението за напускане на професията. Ориентацията към избор на учителска професия е проследена и при сравнение на две ВУ също с очертани специфики.

2. Мотивация на студентите и възприеман стрес

Публикациите, отнесени към тази група имат важно значение, тъй като очертават възможностите за подобряване на образователния процес и преодоляване на стреса, преживяван през първата година вследствие на прехода от училище към университет и иманентно свързани с фокуса, поставян върху подобряване на методите на работа и подхода на взаимодействие в областта на висшето образование в очертаната в европейското образователно пространство перспектива на учене, ориентирано към студента. Изследване с 256 студенти описва мотивацията, свързана с учебната дейност, като е апробиран инструментариум. Изследване, обхващащо 187 студенти, очертава основните източници на възприеман стрес, които могат да бъдат отчетени в работата, като е създадена методика за измерване на академичните стресори. Отделните проучвания са със студенти в различни специалности, което очертава общите и характерни особености с приложен принос като изследването със 109 студенти по изкуства. Отделено е специално внимание и на отражението на работата от разстояние в периода на пандемия в процеса на обучение на студенти. Проучен е и резилийнсът сред 152 студенти като конструкт, свързан с академичната и учебната ангажираност. Изследване със 117 студенти в педагогически специалности допълва изследователския интерес на кандидата към стресорите, с които се сблъскват първокурсниците в зависимост от изучаваните фактори. Лилия Стоилова прави изследвания и по конкретни теми, напр. 32 студенти и отношението им към създаването на нови хибридни специалности в областта на изкуствата, което показва сензитивността й и към локално актуални теми.

реживявана самота и характеристики на периода на стареене

Монографията „Всекидневни неприятности, стратегии за справяне и удовлетвореност от живота през периода на стареенето“ в обем 208 страници и използвани 208 източника, проблематизира социално-психологическите аспекти на периода на стареене и извежда някои важни изследователски и приложни моменти. Изследването, проведено със 720 лица и създадена за целта методика, е посветено

на по-слабо засегнатия в областта на геронтологията въпрос – за мястото на всекидневните неприятности и ефекта, който оказват върху удовлетвореността от живота в зависимост от използваните копинг стратегии, като очертава комплексното взаимодействие на самите характеристики на преживяваните стресори, които провокират специфични копинг стратегии и мястото на личностните диспозиции. Установено е влиянието на финансовите и здравословните неприятности, които са тригер на пасивни стратегии и активните стратегии или влиянието на средата, както и личностните предиктори, че автономността предиктира повече преживявани здравословни и по-малко социални проблеми. Тези резултати освен възможността за обогатяване на изследванията в бъдеще предоставят изключителна възможност за операционализиране на подкрепата на хората в напреднала възраст в зависимост от стресорите и техните индивидуални характеристики, което в съвкупност дава възможност за профилиране и адаптиране на работата, за да се постигне и поддържа по-висока удовлетвореност от живота, която се определя основно от финансите и здравето, посочвайки мястото на личната себерегулация по отношение на останалите жизнено сфери, което може да е в основата на общи и индивидуализирани подходи към научаване на по-ефективни и здравословни начини за себerefлексия и оптимално функциониране посредством прилагане на активно ориентирани и акомодативни копинг стратегии. Резултатите и приносът освен в изследователски план е и във възможностите за практическо прилагане в социални институции, отговорни за благополучието на възрастните хора и подготовката на специалисти за работа с тях.

Допълнително проучване за копинг стратегиите е проведено и с 247 овдовели възрастни жени. Себеприемането при възрастните е проучено с 30 възрастни, живеещи в дом за стари хора. Публикациите към тази група описват адаптиране на скала за социална и емоционална самота с 332 респонденти (35-75 г.). Допълнителен принос в тази група изследвания е кроскултурното сравнение на 608 лица от България и Русия на възраст 18-73 г., което очертава общите аспекти и спецификата спрямо културата. Специално следва да се отбележи внушителното проучване на 1713 респонденти над 60 годишна възраст и 383 в ранна и средна зрялост (20-55 г.) по отношение на преживяваната емоционална и социална самота и очертаните специфики. Преживяваната самота е допълнително изследвана сред жени (290) на възраст 20-75 с цел очертаване на ефекта от изолацията и ограниченията по време на пандемията и адаптираните за целта методи, с които са изследвани и 352 лица на възраст 20-75 г. Самотата като симптом или предиктор на психиатрични проблеми е проучена сред 108 участници на възраст 2-55 г. с отчитане и на финансовия фактор и отраженията му. Връзката между самотата и автономността е проследена и в друго сравнително проучване с 224 възрастни от Русия и България (30-45 г.)

Част от качествените изследвания, проведени от кандидата с цел очертаване на представите, включват едно от кроскултурните проучвания сравнява 442 руски и 213 български студенти спрямо представите за самота, допълвайки културния ракурс и изследването за семантичното поле на думи за родство от млади и възрастни респонденти. И други дискурси, които могат да бъдат отнесени общо към благополучието, напр. мястото на хоровото пеене.

Заключение

Във връзка с направената оценка на публикациите на гл. ас. д-р Лилия Стоилова считам, че в количествено и в съдържателно отношение те отговарят и по редица показатели надхвърлят изискванията в „Закона за развитие на академичния състав в Р. България“ и Правилника за неговото прилагане. Посочените аргументи за приносите в научната продукция, изследователската и практическа дейност и професионалната подготовка на кандидата ми дават основание за категорична положителна оценка и убедено да предложа на уважаваното научно жури да подкрепи избора на гл. ас. д-р Лилия Виткова Стоилова за академичната длъжност „доцент“.